

Nyhedsbrevet ASK

Sagnlandets Venner i Lejre

Nr. 3 oktober 2011

Skjoldungernes Skibssætning 2.0

Sagnlandets skibssætning tager form. Takket være en meget stor frivillig indsats i juli måned er der nu sat 36 store sten.

Af direktør Lars Holten

Hvis I har bevæget jer ud til Hellerne det højeste punkt i Sagnlandet Lejres smukke morænelandskab, vil I se, at bakken i sommerens løb har undergået store forandringer. Den 6. juni 2011 om aftenen kunne I nemt få det indtryk at stå i et landskab som istidens gletsjere netop havde forladt. Hvis I spurgte vores husmandskone Sørine i Krik-

kebjerghuse ville hun i stedet fortælle, at ihærdige trolde hele natten havde kastet til måls efter Hellerne med store kampesten. For ikke mindre end 120 kampesten på mellem 0,5 og 7,5 ton lå denne regnvåde sommeraften spredt ud over bakkedraget. 243 ton sten i alt lå i et tilsyneladende kaos.

Gule dumpere

Forhistorien er dog en anden. De store kampesten var siden kl. 6.00 samme tirsdag morgen og helt frem til kl. 17.00 én efter én blevet transporteret fra hovedindgangen og ud til Hellerne på små minilastbiler med vippelad kaldet dumpere. Dagen før var hver eneste sten blevet nøje

Lejres borgmester, Mette Touborg trækker som nummer to fra højre den første sten i Skjoldungernes skibssætning. Repræsentanter fra kommunalbestyrelsen satte sammen med repræsentanter fra Nationalparkprojekt Skjoldungelandet den første sten i skibssætningen 21. juni.

udvalgt efter form og størrelse i Gammelrand Grusgrav ved Kalundborg. Her var de ved hjælp af gravemaskiner og gummiged læsset på store lastbiler, der havde kørt i pendulfart mellem Kalundborg og Sagnlandet med deres kæmpelast, hvor de i en kæmpebunke var læsset af nær velkomstcentret.

Nogle gange må historien hjælpes på vej af moderne hjælpemidler, og nogle gange er hjælpen gul og har store gummihjul.

Nyfortolket skibssætning

Det var begyndelsen på vores store projekt Skjoldungernes Skibssætning 2.0.

For de mange sten skulle hverken illudere istidens voldsomme kræfter eller folketroens farverige historier om trolde og andre uhyggelige væsner. De skulle derimod bruges som byggemateriale i vores genskabelse i fuld skala af et af vikingetidens helt usædvanlige monumenter, skibssætningen Tingstene, der i stærkt ruineret tilstand ligger i den smukke ådal bag Lejre Museum i landsbyen Gl. Lejre.

For her byggede efterkommerne af Lejreområdets legendariske Skjoldunger omkring 925 e.Kr., hvad der i dag er kendt som Sydsandinavien's næststørste skibssætning fra vikingetid. Kun én har været større, mener arkæologerne. Og det er den skibssætning, man mener at have fundet rester af ved Jelling og som måske har været 170 meter lang.

En sørgelig ruin

Desværre har eftertiden været hård ved Tingstene, som den i folkemunde er kaldt i generationer. Kun 28 sten er bevaret i dag, og det er vanskeligt at forstå, hvor imponerende et helligsted og gravplads den oprindeligt har været, når man står blandt de få bevarede sten.

Efter studier af Nationalmuseets udgravningsplaner fra 1950'erne er vores bud her i Sagnlandet Lejre, at Tingstene oprindeligt var cirka 77 meter lang og 21 meter bred på det bredeste sted. Totalt har den været sat af cirka 120 kæmpemæssige stenblokke.

Derfor lå der nu denne regnvåde tirsdag aften i skumringen 120 stenblokke spredt ud på Hellerne. Længe fik stenene dog ikke lov at ligge i fred, for vores ide med hele rekonstruktionsprojektet var at hverve frivillige blandt Lejre Kommunes beboere til med håndkraft og teamwork at genskabe, hvad vi har døbt "Skjoldungernes Skibssætning" i Sagnlandet Lejre.

Vikingebyrødder

Desværre var der tilsyneladende i det herrens år 2011 ikke tilstrækkelig vikingeblood tilbage i Lejre Kommune til at skaffe nok hænder, til at flytte de mange sten. Men heldigvis havde vores projekt appel til alle egne af Danmark. Vores borgmester Mette Touborg gik i spidsen for projektet sammen med de øvrige byrødder og godt sekunderet af styregruppen for Nationalpark Projekt Skjoldungelandet den 21. juni. Med egne hænder rejste de den første sten og derefter gik begivenheden pressen rundt i Danmark.

Hele Danmark deltog

Frem til byggeprojektet for alvor begyndte en anden regnvåd sommerdag, lørdag den 2. juli og tre uger frem, meldte frivillige sig fra hele Danmark. Fra både Storkøbenhavn, resten af Sjælland, Nordjylland, Fyn og Lolland-Falster kom folk. Unge som ældre, mænd som kvinder, børnefamilier som par og med alle tænkelige baggrunde. I alt 115 voksne og børn gav tilsammen over 300 frivillige manddage. Nogen én dag og andre 21 arbejdsdage. Og hertil kom de mange almindelige be-

Klatreklubben Giraffen fra Hvalsø hjalp med at rejse sten, og de benyttede straks lejligheden til at kravle op på sagnskibets sten.

søgende i Sagnlandet Lejre der sprang til, når der skulle trækkes eller løftes tonstunge sten.

Regnvejrs-entusiaster

Fælles for denne dejlige brogede flok var, at de i første omgang var bragt sammen af deres lyst og nysgerrighed efter at prøve kræfter med noget anderledes samt at træde i vikingernes fodspor og rejse tonstunge sten med håndkraft.

Sikke et hold! Sikke en entusiasme alle lagde for dagen. Selv når regnen silede ned og på de få dage, hvor solen bagte vores rygge fra en skyfri himmel trak de igennem. I alt 36 sten på mellem 0,5-2,7 ton fik vi rejst med håndkraft, hvortil kommer seks kæmpestore sten i hver stævn, som vi fik rejst med kranvogn.

Sten skaber sammenhold

Stenene, udfordringen, byggeprocessen og glæden og stoltheden over hver eneste rejst sten knyttede lynhurtigt os monumentbyggere sammen på tværs af alle vores forskellige baggrunde. Og hvor har jeg siden mødt mange

fra byggeholdet, der lige skulle ud i Sagnlandet Lejre i sommerens og sensommerens løb for at se til deres sten og se, hvor langt vi nu var nået. Hertil kommer de mange dejlige mails, der selv måneder efter vi satte den foreløbigt sidste sten i øsende regn, tikker ind med beskrivelser af, hvor god en oplevelse det var at være med i projektet. Og mange har allerede bedt om at blive inviteret med, når vi i sommeren 2012 tager hul på Skjoldungernes Skibsætning 2.1.

Tak til alle

Derfor vil jeg blot sige en varm tak til alle jer, der gennem jeres indsats i projekt Skjoldungernes Skibssætning har gjort denne sommer uforglemmelig. Ikke fordi det blev den næstvådeste sommer siden 1874, men fordi I gennem jeres engagement, gå på mod og gode humør, har sat jer et varigt minde både i landskabet, hvor skibsætningen nu stolt toner frem i al sin monumentalitet og i min erindring om mange gode og sjove timer sammen. Tilbage har jeg blot at sige et: Må Guderne være med jer til vi mødes på Helleerne i 2012.

Det tog ofte ikke så lang tid at løfte stenen op på slæden og trække den hen til der, hvor den skulle stå. Det tog til gengæld en del tid og kræfter og tålmodighed, inden en sten kom rigtig på plads. Det blev en tradition at lægge en lille ting under stenen som et lille ritual. Som oftest en mønt, men også en jernkniv, 21 poser med hår fra fire generationer i samme familie samt et brugt dankort fra Roskilde Bank ligger nu som små offergaver under Skjoldungernes nye skibssætning.

Formandens indlæg

Formand Tove Binzer gør sig tanker om, hvordan Sagnlandets Venne i Lejre får flere medlemmer.

Af Tove Binzer

Efter en fantastisk årsfest med næsten placering af den stående helleristningssten oppe ved danselabyrinten og fællessang ved buffeten og under dansen i Danselabyrinten har vi afsluttet sommersæsonen. Vi skal tænke på indsats-weekend i oktober, hjælp til Jul i Sagnlandet Lejre og årsmødet i marts samt et par udflugtstilbud og et foredrag i efteråret.

Hold jer opdateret på hjemmesiden, som Jan vil gøre sit bedste for at fylde op med nyheder, når vi barsler med nogle.

Fire veje til flere medlemmer

Som formand har jeg altid det spørgsmål inde på livet:

Kan vi opretholde vores medlemstal, og kan vi få flere medlemmer?

Når jeg iagttog de meget engagerede mennesker, der sammen med Lars Holten og co. trak rundt med de store sten til skibssætningen, tænkte jeg. Her er der potentiale for nye medlemmer, så stenslæberne blev prompte inviteret med til årsfesten.

Men ikke blot sådanne spektakulære indsatser bør kunne medføre flere støtter og hjælpere til Sagnlandet dvs. medlemmer af venneforeningen.

En aften ude i Sagnlandet i sæsonen er en fantastisk oplevelse, som jeg synes, I som medlemmer af venneforeningen skal unde jer selv at opleve og gerne invitere andre til at dele med jer.

I har alle muligheden den lørdag i august, hvor vi holder vores årsfest, og det er uforglemmeligt hvert år. Herudover kan I booke jer ind som fortidsfamilie og over flere dage opleve den magi og den sjælelige ro, der hviler over hele området, mens det summer af positive lyde og latter fra grupper spredt over området.

Tove Binzer siger tak til alle maddesignere, buepyntere - køerne havde desværre ædt det hele, fordansere og musikhold samt opryddere, der hjalp til under årsfesten.

Tredje mulighed er at deltage i eller selv tage initiativ til en aftenrundvisning, som venneforeningen arrangerer.

Efterspørg tilbud!

Fjerde mulighed er at deltage i frivilligt arbejde herude under et af lavene, hvis der er gang i et arbejde. Lige nu er der mulighed for at deltage aktivt og fysisk med klipping af Tystruphusets lo ude i Krikkebjerg huse. Her skal I henvende jer direkte til mig for at høre, hvornår dette arbejde foregår.

Noget for børnefamilier

I venneforeningen vil vi således gerne have mange nye medlemmer. Vi vil gerne have alle dem, der er fortidsfamilier eller stenslæbere med i kredsen, og det arbejder lavene med.

Vi vil gerne have børnefamilier med, og det håber vi på, at Sagnlandets mange tilbud til børn og vores foldere giver grobund for.

Ligeså vil vi gerne have medlemmer, der har erfaring med fremstilling og pasning af beklædning og vedligeholdelse af huse og redskaber. Her gjorde vi et fremstød fredag aften 26. august.

Viste Lejre kommune rundt

Venneforeningen var vært og guide for en gruppe på godt 20 personer fra Lejre Kommune. Vi bød på to guidede ture og vikingegryde lavet i den gryde som Smedelaugtet har fremstillet til vikingerne.

Det var meget glade og spørgelystne gæster, som oplevede Sagnlandets magi og derudover mødte gåsen, der ville løbe væk ude i Jernalderen. De så vikingegæsterne lege gamle lege i Båldalen, mødte stenalderens diætist, der fortalte om de sunde levevilkår og de raske tænder på stenaldermennesket og afsluttede med at opleve lerkli-

ning og her som bonus besøgte landbofamilien, som stortrivedes med saltede sild og grød.

Gæsterne bekræftede os i, at Sagnlandets tilbud er helt særlige og langt overgår det, man kan møde og få lov til at røre og smage i tilsvarende rekonstruerede miljøer i andre lande.

Flere synlige venner

Vi håber, at I som medlemmer er enige i disse betragtninger og vil hjælpe os med at bidrage til Sagnlandets trivsel ved at komme herud og nyde området og hjælpe, hvor der er behov derfor samt ved at hjælpe med at få flere medlemmer til venneforeningen. Giv et medlemskab som gave til børn og børnebørn! Og til den runde fødselsdag. I bestyrelsen arbejder vi også på, at venneforeningens medlemmer i fremtiden kan blive mere synlige ude i Sagnlandet. Firmanavnet Sagnlandet og dets nye logo betød, at de bluser, veste, kasketter og jakker, som venneforeningen havde fået lavet, nu var forældede. Der arbejdes på at få lavet dækkende strips til det gamle tøj samt tilbud om helt nye beklædningsgenstande med vores nye navn, Sagnlandets Venner i Lejre.

De enkelte lav har allerede givet besked om de ønsker, som medlemmerne har, men måske er der også medlemmer udenfor lavene, der gerne vil købe en polo shirt eller en vest. Send en mail til formanden, hvis du har et sådant ønske.

Venneforeningens bestyrelse vil meget gerne arrangere ekskursioner til spændende steder. Vi har planlagt en udflugt til Skåne og en rundt i Odsherred. Er der konkrete ønsker om udflugtsmål, så fortæl os det, og vi vil se, om vi kan opfylde ønsket.

Formanden anbefaler

Bornholm er et spændende udflugtsmål med helleristninger og borge.

Sagnlandets tilbud kan suppleres ved besøg i andre landsdele. Jeg kan anbefale en skattejagt på helleristninger, fosser og Danmarks historie fra istid til nu på Bornholm

Inspireret af de sidste par års arbejde med vore tre store sten med helleristninger tog jeg til Bornholm med jagt på helleristninger som tema. På www.bornholm.info kan man finde Fortidens Billeder og lave sin egen skattejagt på Bornholms helleristninger, hvoraf en del er kopieret over på vores tre sten.

Et besøg på Natur Bornholm i Åkirkeby burde mht forståelsen for nordens geologi have været første skridt på turen sammen med indkøb og læsning i Natur Bornholm Guide.

Så er der historien før og efter helleristningerne. Her er Turen går til Bornholm nok det bedste. Eller spørg lokale, det gjorde jeg og kom derved til noget utroligt imponerende på Rispebjerg tæt ved Slusegårdens fine vandmølle og Dueode med en forunderlig natur. Jeg kom til en rekonstruktion af en majestætisk wood-henge og en god angivelse af, at der har været mange på pladsen. Et imponerende kultsted og Nordens Stonehenge !

Området rummede tillige en Jernalder tilflugtsborg, der kan sammenlignes med senere epokers tilflugtsborge, Lilleborg og Gamleborg i Almindingen samt deres afløsere i form af Rundkirkerne.

AMERICAN CIVIL WAR REENACTMENT GROUP

Nord & Syd vendte i år tilbage til Sagnlandet Lejre, hvor de den 18. og 19. juni underholdt publikum og formidlede den amerikanske borgerkrig. ASK's udsendte reporter var på pletten.

Af medredaktør på ASK, Brita Søndergaard

Nord og syd i kamp til hest.

Scenariet er Den amerikanske Borgerkrig, som udspilles mellem Nord- og Sydstaterne fra 1861 – 65. I Sagnlandet Lejre så man en sydstatsenhed angribe og erobre en kanonstilling tilhørende Nordstaterne. På den måde viste man en del af slaget ved Perryville i Kentucky, hvor general Braxton-Bragg på Sydstaternes side fik en sejr i oktober 1862.

Kanonsalutter på Hellerne

I Sagnlandet ved Krikkebjergs husene og Hellerne lå Nordstaternes teltlejer på den ene side langs hegnet og Sydstaternes på den anden side af området. Ikke langt fra hinanden og det virkede bestemt ikke som om, der var krigsstemning blandt de to lejre. Man kunne møde soldater, sygeplejersker, musikanter, sangere og andre i lejren og på den måde få historien vist og genfortalt af denne danske reenactment gruppe. Kavalerishowet kunne man se på showpladsen oven for søen.

Reenactment gruppen var i Lejre for nogle år siden og er nu kommet tilbage igen. De gengiver den historiske hændelse som foregik i midten af 1800 - tallet i Amerika. I direkte dialog med gruppens medlemmer, snakker man om historien, som den foregik. Nogle kalder det Living

Reenactment af den amerikanske borgerkrig er også noget for kvinder.

History, som er typisk for Sagnlandets øvrige aktiviteter. Blot er det sjældent så nutidigt som dette her. Det er et forfriskende indslag, som binder tiderne sammen her i Lejre.

Den amerikanske borgerkrig i lille udgave med kanonsalut, riffelskud og infanterishow, som fandt sted højt oppe ved Hellerne på en god udsigtspost ud over landskabet. - Et landskab som til forveksling ligner et sted i Kentucky; siger formanden for reenactment-gruppen Jørgen W. Jørgensen.

Sydstater i ruiner

Oprindeligt startede borgerkrigen med, at Sydstaterne beskød Fort Sumter, hvor Nordstaterne havde barrikeret sig. Den lå ud for Charleston havn i South Carolina. Lincoln blev valgt til præsident i 1860, og hans mål var at

Nordstaternes kanon gøres klar til skud.

bevare Unionen (et samlet USA). Det var staterne uenige i. Dernæst fulgte fire år med en grufuld krig med mange ofre og store tab i alle familier på begge sider. Krigen endte med at sydstaternes general Robert E. Lee overgav sig ved Appomattox i staten Virginia i 1865. Der fulgte år med lovløshed, pengemangel og mangel på andre fornødenheder. Modsætninger var der stadig mange af mellem hvide og farvede og mellem familierne i nord og syd. Slavejægere, tyve og røvere hærgede længe og gjorde tiden efter krigen farlig og utryg at leve i.

Genopbygningen var vanskelig, da folk i sydstaterne var fattige bønder, der blandt andet dyrkede bomuld, tobak og andre landbrugsprodukter. Nordstaterne havde før krigen udviklet et industrisamfund blandt andet med jernindustri og udbygget infrastrukturen med jernbaner og broer.

Krigen var uundgåelig sagde mange amerikanere dengang ! Kunne man tænke sig, at der kunne have været en anden vej ud af konflikterne?

Historien kan gengives på mange måder. Denne weekend så vi eksempler på levevis, hjælpeforanstaltninger, våben, uniformer, heste og kampe, sådan som denne reenactment gruppe valgte at vise fra borgerkrigen.

LÆS MERE OM BORGERKRIGEN

TV serien "Nord og Syd".

Bogen af John Stanchak: "Den amerikanske Borgerkrig", Flachs FAKTA, udg. 2001.

En videregående bog er af John Christensen: "Den amerikanske Borgerkrig 1861 - 1865". Forlaget Emil, andet oplag udgivet 2002.

Man kan også henvende sig til Jørgen W. Jørgensen, jwj@klbn.dk

www.nordstaterne.dk

www.nordogsyd.com

www.nordogsyd.dk

www.nordosyd.se

Aftenstemning i sydstatslejren.

Kampene var ikke voldsommere end, at alle overlevede og stillede op til gruppefoto.

Niddingedåd på Ravnebjerg Ting

Myter og fortællinger eller virkelighed. Reenactment og levendegjort historie mødtes, da Ravnebjergs vikinger i sommers holdt ting.

Af medredaktør på ASK Brita Søndergaard

Vikingefamilier fra ind- og udland deltog med deres egne telte og udstyr i lejren i uge 28. Voksne og børn i alle aldre deltog. Et lille spædbarn lå i dets enkle vikingeklæder og sov trygt middagssøvn på et fåreskind i teltet, mens forældrene sad foran teltet og besvarede spørgsmål fra interesserede besøgende. Andre lidt større børn løb rundt også i enkle vikingedragter og legede.

På markedet var der værksteder med garn, læder, metal med mere, og der blev vist madtraditioner fra den tid. Der var smagsprøver på linsesuppe med grøntsager, brød, makrel med hakket løg og æg samt frugtsalat. I et af teltene var der mjød og øl, som man kunne smage. Overalt var der bålsteder med hængende sorte gryder og pander. En dejlig duft af mad og røg bredte sig ud

Jeg vil anbefale en bog om vikinger med dansk og engelsk tekst side om side, som kan anskaffes i Sagnlandet Lejres butik: Alexandra Sanmark og Fredrik Sundman. 2008. The Vikings.

over landskabet. På pladsen udenfor lejren demonstrerede voksne mænd krigertræning på bedste vikingemåde.

Retfærdige vikinger

Vikinger er hedenske folk, sådan har munke fra klosteret Sct. Cuthberts på øen Lindisfarne i det nordøstlige England omtalt vikingerne. I år 793 antydede munken Alcum af York at vikingerne var vilde og barbariske mænd.

Myterne antydede også, at der var tale om mænd, der plyndrede og myrdede, hvor de kom frem. De var ofte på langfart som handelsmænd og krigere. Virkeligheden så muligvis noget anderledes ud, eftersom de tilsyneladende havde æresbegreber og et moralkodeks. Dette kom til udtryk på deres samlingssted på torvet i midten af lejren, hvor de afholdt Ret og Råd. Sagnlandet viser i disse dage

eksempler på dette i den landsdækkende vikingelejr.

Det var tyrs dag, og han var retfærdighedens gud og krigsgud. Retfærdigheden skulle nok ske fyldest den dag.

Midt på pladsen ligger der ni sten med hver en trebenet taburet. Pludselig kommer et følge gående, og der

En sag føres frem på tinge, så retfærdigheden kan ske fyldest.

kaldes til thing. Det var lovthingsmanden og hans følge, som skulle opklare og dømme en mordsag og dømme en fredløs tigger, som var taget på egnen i at stjæle og slå dyr ihjel. Hirdmændene startede thinget med at samle folks våben sammen.

Lovthingsmanden sagde på sin vandring rundt i lejren:

- Guder og Magter i Norden jeg fredlyser dette Thing til solen står op.
- Guder og Magter i Øst jeg fredlyser dette Thing til solen står op.
- Guder og Magter i Syd jeg fredlyser dette Thing til solen står op.
- Guder og Magter i Vest jeg fredlyser dette Thing til solen står op.

Drabsmand spiddes

Kjetil, søn af Japke fra Friesland er fundet myrdet ved ølmandens telt. Ingen så det, og ingen hjalp ham. Moderen kræver mandebod for det. Thinget opklarer sagen. Edgar Ølvom havde tre vidner på, at det ikke var ham, så han gik fri.

Gunnar Fåreavler havde blod på sin skjorte, og han påstod, det var fra fåreslagtning. Han havde ingen vidner, og han blev beskyldt for at være en uærlig mand, der ikke selv melder sig og tilstår. En rigtig nidding.

Halgrimsson kommer langevejs fra og er dommer. Han spørger om Gunnar Fåreavler har udestående med Kjetil. Jo han var en pralhals med mere, og den dræbtes slægt var Frieslands bøller. Gunnar Fåreavler dømtes til at spiddes.

Det fik Kjetils moder Japke desværre ikke noget ud af. Hun havde håbet på erstatning i form af betaling, så hun bedre kunne overleve i tiden derefter.

Der stod så Jutta, der var moderen Japke i spillet og som til daglig arbejder i Sagnlandets Undervisnings- og udviklingsafdeling. En spændende historisk genfortælling – Living History eller Reenactment i Sagnlandet Lejre.

En bitter Japke fik ikke mandebod for sin myrdede søn. Niddingen fik sin straf, men der blev ikke betalt erstatning.

Men Japke er Ravnebjergs Vølv. Hun er en magisk kvinde, som kan tage en grusom hævn over forbryderen og forvandle ham til en tandløs, trebenet orne.

Tystrup loen opdateret august 2011

Af Tove Bnzer

Flet ærket blev færdiggjort i foråret af raske folks energiske indsats. I April måned lånte vi en tvangsblender og en generatort. Der er siden blandet ler og hestemøg fem gange med maskine 300-400 kg hver gang og blandet lidt herudover

Vi har fået hestemøg doneret af to hesteavlere i Kisserup. Materialefremstillingen er så besværlig, at vi har vedtaget at vores materiale er guld og skal behandles med respekt.

Der har været klinet af mange forskellige personer, men en lille hård kerne af yngre medlemmer har klinet det meste og krydret deres insat med overnatning i Sagnlandet og sublim hygge under arbejdet og om aftenen. Der har for alle deltagere over sommeren været utroligt inspirerende snakke efter lerbrydningens afslutning og efter kliningen, hvor maden og guitaren er kommet frem og mørket sænker sig.

Når kliningen er færdig, skal der graves lidt rundt om huset og lægges ler og grus der får regnvand til at løbe væk fra huset **OG SÅ ER DER FEST FOR DEM DER HAR DELTAGET OG LÅNT OS MASKINER!**

Så skal der kalkes- efter alle opskrifter og metoder. Det står Kaj for. Måske laver vi her i efteråret en kalkeaften med foredrag omkring den rette metode. Se efter på hjemmesiden, hvis du ikke er i et lav, der udsender direkte mails. Huset skal derefter færdiggøres, og her har Lotte en plan!

Anna har ved omhyggeligt detektivarbejde fundet frem til historiske data om Tystruphuset, og når vinteren kommer fortælles den gode og sande historie om dette barske, men måske også gode og kærlige liv, der har udfoldet sig i huset.

Harpestrengs Havelaug besøgte Eskilsø

Havelauget tog på klostertur til Eskildsø blandt hjeler og hundetunger.

Helle-Majken Andersen-Harild, Harpestrengs Havelaug

En lugekone foran Eskildsøs historiske klosterruin

Eskilsø ligger i Roskilde Fjord. En passende mønt til fær-gemanden, og så blev vi sejlet fra Østskov over til øen. Eskilsø var i 1100-tallet sæde for et augustinerkloster. Det blev nedlagt omkring 1175 ifølge rygterne på grund af munkenes skørlevned og derefter flyttet til Æbelholt uden for Hillerød. Tilbage på Eskilsø står stadig ruinerne af klosterkirken, og måske kunne vi finde reliktpanter fra klostertiden på Eskilsø.

Det viste sig at være muligt. Tandbæger, kongelys og hundetunge voksede lige op ad ruinerne, og det er rime-ligt at antage, at disse planter har været brugt som læge-urter.

Rigt fugleliv

Eskilsø er en smuk ø ikke mindst på denne dag tidligt i august. Og med Peter Friis Møller fra Struckmannfonden, som ejer øen, kom vi vidt omkring på den lille ø. Han fortalte om geologiske forhold, østersskaller fra stenalderen, kreaturerne daglige vandringer på øen, elmesyge, natur-

forvaltning og meget mere afbrudt af små indskud som

- Der var en hjejle, sørme.

- Fiskehejren går ned der.

-Der er også en taffeland.

For ud over sit morænelandskab har øen også flade strandene med et rigt fugleliv. Af samme grund er ræve og hunde ikke velsete på øen. Ræve bliver skudt, og hunde? Tjaaa!

Tak for kaffe

Tak til Peter Friis Møller, som beredvilligt delte sin kik-kert og omfattende viden med os. Tak til Birgit Green som også i år stod for en velgennemtænkt planlægning. Tak til Jytte Daaskov for lækker hjemmebag til eftermid-dagskaffen. Tak til Ulla Pinborg fordi du tog det så pænt, at vi foretrak bilernes tørvejr frem for Møllekrog og Skrivernæbbet i regnvejre og sidst, men ikke mindst. Tak til alle deltagere for en dejlig dag.

Havelauget holder pause foran augustinermunkenes klosterruin, hvor munkene efter sigende levede et udsvævende liv. Havelaugets nøgterne medlemmer nøjedes med at svirre i kaffe og kage.

Fakta om Eskilsø:

Beliggenhed: Roskilde Fjord

Størrelse: 1,3 kvadratkilometer

Kystlinie: 8.1 km

Højeste kote: 12 m o.h.

Ejer: Struckmannfonden

Øen er fredet. Det er forbudt at gå i land andre steder end ved havnen. I perioden 1. april – 15. juli er det ikke tilladt at færdes på Eskilsøs stranden - ge og i en 50 meter zone ud for kysten. Hunde har ingen adgang.

Intet nyt fra Smedelaugget... Og dog

Af Gunnar Gissel

Der er ikke meget nyt at melde fra os siden sidst, og intet nyt plejer jo at være godt nyt nydt. Det er da også gået stille og roligt i sommer i smedjen. Måske lidt for stille i lavsregi. Til gengæld har der været en del andre, der har brugt smedjen.

Vi skal så lige have lært alle at holde lidt bedre orden og rent i smedjen.

Vi har produceret en del ting til butikken, så vi er spændt på at se ved sæsonens slut, hvor meget det beløber sig til i kroner og ører for butikken. Vi skal også se, hvilke ting, der er salg i, så vi kan målrette vores produktion derefter.

Vi har nogle udbedrings- og fornyelsesprojekter på bedding. Jeg håber på opbakning fra lavet, så der både bliver tid til at smede, men også til lidt vedligeholdelse. Måske kan vi trække på indsats-weekenden til nogle af tingene.

Smedelaugget får brug for din hjælp under indsatsweekenden

Fem tons sten serveret til årsfest

Af direktør Lars Holten

Lørdag 6. august troppede mange venner samt frivillige fra skibssætningsbyggeriet op allerede fra kl. 12.00 ved den store helleristningssten. Den på fem tons og med soltegn, der lå på Oren ved foden af bakken med Danselabyrinten. Almindelige besøgende fra ind- og udland stimlede også nysgerrigt til ved den kæmpestore sten. Snart var vi 60 mennesker, der var parat til at yde den berømte hjælpende hånd, der jo er Venneforeningens logo.

Opgaven? Med håndkraft og løftestænger at lægge den mægtige sten på træslæde og dernæst, ved et langt og sejt fælles træk, at hale den hen over flækkede rafter smurt ind i fedt og hele vejen op til dens endelige placering på toppen af bakken. I alt en distance på 150 meter. Noget af en appetitvækker til aftens lækre grill- og salatbuffet.

Sten på opadgående kælk

Stenen, stemningen og entusiasmen var stor og arbejdet blev kun nødtigt afbrudt af en lille frokost og drikkepause. Men så var stenen også takket være flot teamwork trukket op på sin kommende plads nær den stejle bakkes top klokken 15.30. Her på bakketoppen med den smukkeste udsigt over Sagnlandet Lejre greb ihærdige hænder straks spader og begyndte at grave det hul, som stenen skulle rejses i. Og så klokken 16.00, var vi klar til at påbegynde rejsningen af stenen. Men først skulle der naturligvis ofres til dens ære. Fluks kastede deltagerne diverse offergaver i form af mønter og et enkelt foto ned i det nygravede hul, hvor stenen skulle stå.

Som en golfbold klar til put

Nu begyndte den langsommelige proces med gradvist at tippe stenen ned i hullet. Nogle betjente de store løftestænger af asketræ og hævde stenen centimeter for centimeter, og andre lagde svære trækiler ind under stenen for at sikre dens stadige mere opretstående position. Undervejs måtte vi løbende justere hullet stenens bundform og drejning. Men så, klokken 16.45 skred stenen fint ned i det 30 centimeter dybe hul. Her lå den nu godt og sikkert og hvilende på græskanten og svære trækiler i en position på 40-45 grader. Det er den maximale position, som metoden med løftestænger tillader.

Middag til tiden

Ifølge programmet skulle undertegnende og formanden byde velkommen til årsfesten i Båldalen klokken 17.00, men alle var tændte på, at nu skulle stenen helt op at stå, førend vi satte os til bords.

Heldigvis var der dog også et par venner, der holdt

hovedet koldt og tænkte, at buffeter dækker jo ikke sig selv, og at alle nok i sidste ende ville sætte stor pris på, at maden var klar og indbydende klokken 19.00 som annonceret i programmet. Så en stor tak til jer Venner der i kampens hede holdt fokus på program og mad og fornemt sørgede for, at vi alle kunne få en dejlig og rigelig grillbuffet med nybagte landbobrød og lækre salater til tiden.

Venner faldt som Dominobrikker

Vores A-bom af asketræ, surret med hampereb, blev straks klargjort og lagt til rette, og nyindkøbte, svære hampetov lagt om stenenes øverste halvdel. Og så. Klokken 17.20 var alt klart til det afgørende træk, hvor stenen skulle rejses til lodret position. Efter en kort sikkerhedsgennemgang af den forestående proces og placering af alle uden for eventuelle faldretninger af sten og tømmer lagde alle kræfterne i ved A-bommens træktov. Og jo, stenen rejste sig et par centimeter, men lagde sig så tilbage på sine understøttende trækiler. Men så blev der trukket igennem af holdene ved de to svære træktov. Og så kom der ellers gang i bevægelsen. Men desværre ikke på den måde vi havde håbet. Den mægtige sten blev liggende, hvor den lå, mens vores A-bom, der med succes havde rejst flere sten på op til 2,5 ton skibssætningen, brækkede over lige der, hvor den var samlet ved tværbommen. Det betød, at vores to tapre og ihærdige trækhold med 15 personer på hvert tov alle som én lagde sig på jorden som en række dominobrikker.

Bommer ikke igen

Det var noget af en antiklimaks. Så tæt på målet. Så stort et fælles engagement. Og så fik vi alligevel ikke stenen helt på plads denne augustaften. Hvornår vi så får rejst stenen ligger endnu ikke fast. Formentlig bliver det til næste forår, når jorden igen er tør og skridsikker. Til den tid har vi fået konstrueret en kraftigere A-bom, som andre venner allerede er ved at beregne dimensionen af.

At vi ikke fik stenen endeligt på plads i denne omgang skal imidlertid ikke overskygge, at det i sig selv var en flot bedrift, at vi med håndkraft og fælles indsats lykkedes med at få løftet, trukket og halvvejs rejst den mægtige granitsten på toppen af en af Sagnlandet Lejres stejleste bakker.

Her kommer den to meter høje, smukke helleristningssten med det indhuggede soltegn vendt direkte mod syd til at blive et nyt og smukt vartegn for såvel landskabet som venneforeningens gave og indsats.

Så en varm tak til alle jer, der bistod ved årsfest 2011 med både madlavning, brødbagning, kagebagning, borddækning, oprydning, musik og sang samt stentræk.

Venerne spekulerer og prøver at regne ud, hvordan den store helleristningssten skal trækkes op til Danelabyrinthn. En tur på 150 meter.... Som jo blot er et stenkast .

Hullet meldes klar kort tid inden alle gik bagover. Ikke af benovelse, men fordi A-bommen knækkede.

Vær i god tid med julegaverne

Er du også træt af at stå i kø den 23. december for at få de sidste julegaver i hus? Blot for at opdage at lige netop den størrelse, farve, model du havde tænkt dig naturligvis lige er solgt?

Så køb i stedet dine julegaver og gaver til pakkekalenderen i god tid i Sagnlandet Lejre; allerede i skolernes efterårsferie eller i første, anden eller tredje adventsweekend i november/december, hvor der er Jul i Sagnlandet Lejre og julehygge for fuld kraft.

Her til efteråret er der nye kollektioner og designs af lækre uldtrøjer, kjoler og andre tekstiler på hylderne. Du kan altid finde praktiske og lækre husgeråd til hjemmet, smukke og unikke smykker eller gastronomiske produkter fra øl og økologiske snaps til vildtkød og pølser i efterårsferien. Og der er helt sikkert mulighed for smagsprøver i Butikken i efterårsferien såvel som i adventsweekenderne.

Husk at vi også har udviklet en række færdige gavekurve i forskellige prislejer. Men vi kombinerer gerne den unikke gave efter dit ønske. Vores gavekurve kan

også bruges til firmagaver og lignende. Se mere på vores hjemmeside på <http://www.sagnlandet.dk/Toej-og-Gaveartikler.1118.0.html> eller kontakt vores Butikschef Veronica Hultberg på butik@sagnlandet.dk eller tlf. 4642 4955 og hør om de mange muligheder, herunder også at aflægge Butikken et besøg uden for sæsonen.

Og har dine venner og familie alt hvad hjertet kan begære af materielle goder, er en oplevelses-julegave i form af et medlemskab af Sagnlandets Venner i Lejre en oplagt ide. Prisen er som bekendt 190 kr. for en voksen og 85 kr. for et barn (3-11 år), og så er der masser af oplevelser i vente i Sagnlandet Lejre i 2012. Vi udsteder gerne medlemskort som julegave. Du ringer eller mailer blot din bestilling med angivelse af navn og adresse på den/dem du ønsker at begave med en hel sæson 2012 fuld af dejlige oplevelser. Så fremsender vi medlemskort til din adresse. Medlemskort bestilles på kontakt@sagnlandet.dk eller tlf. 4642 4943.

Vi ses i Sagnlandet Lejres Butik.

GIV EN KURV
FRA
SAGNLANDET

Inger siger tak

Inger Hillebrandt vores alle sammens potteskone siger tak for de fine blomster hun fik fra Sagnlandets Venner i Lejre, da hun fejrede 25 års jubilæum.

- Det var fantastisk dejligt, siger Inger.

Og så efterlyser hun hjælp til at sanke kvasbrænde under indsatsweekenden. Brændet skal hun bruge til et stort brændingsforsøg i 2012, hvor potteskonerne skal bruge meget kvas til at brænde en masse krukker.

Indsats-weekend 29.-30. oktober 2011

Efter den vådeste sommer i mands minde – og ifølge Dansk Metrologisk Institut siden 1980 – er efteråret på trapperne og med det vores fælles indsatsweekend, hvor personale og Venneforening nedpakker det meste af Sagnlandet for vinteren. Vi ansatte glæder os derfor til at se rigtig mange venner – børn og voksne – med lyst til praktisk arbejde og fælles samvær lørdag og søndag d. 29-30/10 2011. Her vinterklargør vi haver, vikingetelte, jernalderlandsby, offermose, stenalderboplads, landbohuse mv.

Vi byder som sædvanligt på hyggeligt fælles morgenbord lørdag og søndag i Velkomstcentret og lørdag aften hygger vi os med en dejlig fællesmiddag sammesteds for alle de aktive Venner. Og i år får vi oven i købet live-musik lørdag aften ved Vennemedlem Jørgen Madsen. Jørgen er amatørmusiker med mange års erfaring med at spille og synge i flere forskellige sammenhænge: kor, bigband, rockorkester, musical og indiansk folkemusik. Efter middagen – til den Irish Coffe f.eks. – vil Jørgen spille akustiske coverversioner af kendte og mindre kendte numre fra forskellige genrer med hovedvægt på pop- og rockballader af lidt ældre dato. Så mon ikke der er noget for enhver smag?

Hvis du/I deltager begge dage er der mulighed for overnatning i medbragte soveposer i vores lejrskolehytter natten mellem lørdag og søndag. De sovepladser vi råder over tildeles efter ”først til mølle” princippet. Så tøv ikke med tilmelding og husk at angiv om du/I deltager en eller begge dage, deltager i festmiddagen lørdag aften samt om I evt. ønsker overnatning.

Sagnlandets medarbejdere glæder sig til at se rigtig mange små og store samt nye og gamle Venner til en aktiv og fornøjelig indsats-weekend i vores smukke efterårslandskab.

Vi mødes:

Lørdag kl. 9.30-10.30: I velkomstcentrets filmsale til morgenkaffe, gl. dansk og rundstykker ledsaget af introduktion til arbejdet

Lørdag kl. 18.30: Festmiddag i Velkomstcenter hvor vi ligeledes byder på vin/øl/vand til maden.

Søndag kl. 9.00-10.00: morgenkaffe, gl. dansk og rundstykker i frokoststuen på 1. sal i Velkomstcentret ledsaget af introduktion til arbejdet

Husk: madpakke til frokost lørdag og fornuftig påklædning og evt. arbejdshandsker. I forbindelse med overnatning skal man samtidig medbringe sovepose, liggeunderlag samt lommelygte.

TILMELDINGSBLANKET TIL INDSATS-WEEKEND 29.-30. OKTOBER 2011

Tilmelding senest 21/10 til: lah@sagnlandet.dk	Vi deltager (sæt x)	Vi kommer (antal voksne/børn)	Vi deltager i spisning lørdag aften (antal)	Vi vil gerne overnatte i lejrskolehytter fra lørdag til søndag
Lørdag	29/10			
Søndag	30/10			
Navn				Tlf.nr.
Adresse				